

Temat: **Założenia wyjściowe.**

1. Autor: Sebastian Wachowiak
2. Czas realizacji: 45 minut.
3. Poziom edukacyjny: gimnazjum, końcowe klasy szkoły podstawowej.
4. Liczba uczestników: maksymalnie 25 osób.
5. Metody dydaktyczne: dyskusja, eksperyment myślowy.
6. Formy pracy: praca indywidualna, praca w grupie.
7. Materiały dydaktyczne: wydrukowane polecenia.
8. Cele ogólne: wypracowanie listy epistemologicznych założeń wyjściowych człowieka; odkrycie warunków wszelkiej aktywności poznawczej.
9. Literatura: J. Searle, *Założenia wyjściowe* [w:] John R. Searle, *Umysł, język, społeczeństwo*, tłum. Dominika Cieśla, Wydawnictwo W.A.B. oraz Wydawnictwo CiS, Warszawa 1999, s. 26-31.

Cytat pomocniczy:

„Oto założenia wyjściowe, dotyczące niektórych najważniejszych kwestii:

Istnieje świat rzeczywisty, niezależny od nas, naszego doświadczenia, myśli, języka. Mamy bezpośredni dostęp do tego świata na drodze percepcji, poprzez nasze zmysły, szczególnie wzrok i dotyk. Słowa naszego języka, takie jak „królik” czy „drzewo”, mają zwykle określone znaczenie. Dzięki temu można za ich pomocą odnosić się do realnych obiektów i mówić o nich. Nasze twierdzenia są zwykle prawdziwe lub fałszywe, zależnie od tego, czy zgadzają się z faktami ze świata rzeczywistego. Przyczynowość jest prawdziwą relacją pomiędzy obiektami i zdarzeniami w świecie, relacją pomiędzy obiektami i zdarzeniami w świecie, relacją, w której jedno zjawisko, przyczyna, powoduje drugie, skutek.

[...]

Takie uznawane za pewnik ukryte założenia są częścią tego, co nazywam Podłożem naszego myślenia i języka.

[...]

Zdrowy rozsądek jest, w większej części, kwestią opinii ogółu. Podłoże jest pierwotne w stosunku do tej opinii.

[...]

Prezentowany przeze mnie zbiór twierdzeń dotyczących rzeczywistości i prawdy można potraktować jak teorię lub nawet kilka teorii, ale kiedy działa Podłoże, kiedy spełnia swoje zadania, nie potrzebujemy żadnej teorii. Takie założenia są wcześniejsze niż jakakolwiek teoria.”

11. Scenariusz zajęć

1. Próby epistemologiczne [7 min]

Uczestnicy dostają do wykonania następujące zadania:

- dotknij dość mocno trzykrotnie swojego nosa, odczekaj pięć sekund i ponownie dotknij swojego nosa trzy razy;
- przypomnij sobie jakąś prawdę, wypowiedz ją na głos do osoby obok; odpowiedz na kartce w jednym, dwóch zdaniach na pytanie: co trzeba zrobić, żeby sprawdzić, czy to, co powiedziałem, jest prawdą?
- naszkicuj szybko na kartce odpowiedź na pytanie: Jaki jest świat?

2. Dyskusja: [10 min]

Co łączy wszystkie przedsięwzięcia z poprzedniego ćwiczenia? Bez czego nie udałoby się ich dokonać? Czy jest coś podstawowego, czy wręcz pierwotnego, co stoi u progu każdego z nich? Co to jest? Czy Twój rysunek jest tegoż wyrazem? Jak wpływa to na nasze działanie w świecie? Jak wpływa to na nasze myślenie? Jak na naszą aktywność poznawczą? Jak na naszą komunikację?

[Uwaga: aktywność nauczyciela powinna być przy tych pytaniach nakierowana na zbliżenie dzieci do poziomu ogólności i abstrakcyjności wyrażonego w powyższym cytacie z dzieła J. Searle, niekoniecznie zaś na wypracowanie dokładnie takich samych założeń]

3. Współczesny Alchemik. Domyślne ustawienia epistemologiczne: [14 min]

Praca odbywa się w grupach cztero-, pięcioosobowych. Polecenie dla uczestników:

Wyobraźcie sobie, że jesteście wielkimi współczesnymi alchemikami i zarazem stwórcami nowego rodzaju istoty człowiekopodobnej (homunkulusa). Musicie jakoś tę istotę „zaprogramować”. Stwórzcie listę podstawowych ustawień epistemologicznych, jakie wprowadzilibyście „fabrycznie” do tej istoty. Niech zawiera ona siedem punktów. Chyba, że zdążycie zrobić ich więcej w wyznaczonym czasie. Ustawienia epistemologiczne oznaczają podstawowe założenia, co do tego, jak odbierałby świat (w tym i siebie) taki homunkulus. Jest jeszcze tylko jedna kwestia: homunkulus poznaje swoje środowisko życia poprzez czujnik węchowy, a komunikuje się za pomocą wypuszczanych z oczu dymków. Uwzględnijcie to w swoim wysiłku.

Na koniec możecie narysować swojego homunkulusa.

4. Odczytanie wyniku prac w grupach. [7 min]

5. Dyskusja: [7 min]

Co trudnego jest w opracowywaniu takiego homunkulusa? Z czego wynikają trudności? Czym kierowaliście się, opracowując swoje listy? Czym różniłby się taki homunkulus od człowieka? Z czego wynikałaby ta różnica? Czy byłby w czymś podobny, tzn. czy z pewnych przekonań, które sami żywimy, nie sposób zrezygnować?